

TRUYỀN BÀ

TUẦN BÁO CỦA TUỔI TRẺ RA NGÀY THỨ NĂM

TẮM LÒNG VÀNG

Số 52 Kịch của NG. CÔNG-HOAN 8-10-42

Mỗi số 0\$15 — 3 tháng 1\$00 — 6 tháng 3\$75 — cả năm 7\$50
Mandat gửi Ô. VŨ BÌNH LONG chủ nhà xuất-bản TÂN-DÂN, Hanoi

TRUYỀN BÁ

- 9. — Trên lưng cóc của Chiêu Đằm
- 10 — Tỉnh giấc mơ vua của Hoàng Cầm
- 11 — Ban hát của thầy mo của Thâm Tâm
- 12 — Mực tàu giấy bản của Tô Hoài
- 13 — Nhà triệu phú thọt của Nguyễn Công-Hoan
- 14 — Phi-châu bí-mật của Phạm-quang-Định
- 15 — Giặc cờ đen của Lê-Văn-Trương
- 16 — Dế mèn phiêu lưu ký I. của Tô Hoài
- 17 — — II. —
- 18 — Ma thiên lân của Ngọc Giao
- 19 — Chín bông hoa của Thâm Tâm
- 20 — Cún số 5 của Thanh-Châu
- 21 — Thấy thần của Phan-Như
- 22 — Oulad Kildir của Phạm Bá-Đại
- 23 — Một truyện ma của Lê Văn-Trương
- 24 — Ma biển của Nguyễn Công-Hoan
- 25 — Ngọn cờ lau của Tô Hoài
- 26 — Suối thiêng của Thanh Châu
- 27 — Bước đường tương lai của Hoàng Cầm
- 28 — Thằng cuội phiêu lưu của Thâm-Tâm
- 29 — Dũng, nhà thám hiểm của Ngọc Giao
- 30 — Con chó đại đầu của Lê Văn-Trương
- 31 — Youdi Aida Phạm Bá-Đại
- 32 — Sự tích cây hoa lý của Tô-Hoài
- 33 — Lòng trẻ của Đoàn Nghi
- 34 — Quyền sách bí-mật và con khỉ của Ngọc-Giao
- 35 — Nàng út của Thâm-Tâm
- 36 — Mẹ và em của Thanh-Châu
- 37 — Ngọn núi pha-lê của Phan-Như kể
- 38 — Đứa con đã khôn ngoan của Nguyễn Công-Hoan
- 39 — Lên gò của Trúc-Khê
- 40 — U Tám của Tô-Hoài
- 41 — Tiên trong giếng thần của Thâm-Tâm
- 42 — Hiền của Ngọc-Giao
- 43 — Vàng của Thanh-Châu
- 44 — Bà bà cháu của Tô-Hoài
- 45 — Đười ươi giữ ống của Thâm-Tâm
- 46 — Mưu gia cát của Lê Văn-Trương
- 47 — Cô Tiên của Ngọc-Giao
- 48 — Chó với mèo của Tô-Hoài
- 49 — Trịnh Khả của Thâm-Tâm
- 50 — Ông Hồ của Trúc-Khê

TẮM LÒNG VÀNG

KỊCH GIÁO-DỤC — NĂM HỒI — BA CANH

TẬP THỨ HAI

Sen III

Chính Đức

CHÍNH, dọn sách vở. — Xin mời quan lớn về nhà chơi.

ĐỨC. — Con được bổ tri huyện vài hôm nay. Nhưng con chưa đi. Việc thứ nhất của con đã định là xin phép nghỉ vài hôm để đến đây chào thầy. Con được gặp thầy, con mừng quá.

CHÍNH. — Quan lớn có lòng yêu tôi xin đa tạ.

ĐỨC. — Dạ, thưa thầy có lòng thương con, xin thầy đừng gọi con như thế. Vì cái tiếng quan lớn mà con nghe thầy dùng để gọi con, thật tình làm cho con tủi thân, vì thầy không coi con là học trò thầy nữa.

CHÍNH, mặt vẫn thản nhiên nhưng cảm động lắm. — Nhưng ngày trước khác, bây giờ khác. Song quan-lớn đã cho phép, tôi xin mạn phép dùng tiếng anh để gọi quan lớn vậy.

ĐỨC. — Thế thì sung-sướng cho con quá, thầy lúc nào cũng là cái gương nhân từ hiền hậu. Con chỉ buồn là thầy bây giờ không được mạnh như ngày trước.

CHÍNH. — Quan lớn à quên anh tính đã hơn mười năm rồi. Tôi còn sống được thế này là may lắm.

ĐỨC. — Thưa thầy, cô con và các anh, các chị con vẫn mạnh khỏe ?

Xin thầy đừng gọi con như thế...

CHÍNH, thở dài. — Cảm ơn anh. Anh ở chơi với tôi có được lâu không ?

ĐỨC. — Bẩm đến mai con mới về Hà-dông.

CHÍNH. — Thế thì vui vẻ quá. Anh ở chơi đây, ăn bữa cơm nhà quê, xem phong cảnh nhà quê với tôi.

ĐỨC. — Bẩm cô con, và các anh các chị con ở cả đây với thầy ạ ?

CHÍNH. — Nhà tôi ở đây, còn con cháu Mai nhà tôi hiện học năm thứ 4 trường Nữ sư phạm Hà-nội. Còn thằng cháu Phú thì....Lâu nay tôi cũng không được tin tức nó....Anh bây giờ nom phương phi lên nhiều lắm.

Giá ban nãy anh không nói, tôi cũng không thể nhận ra được.

ĐỨC. — Thưa thầy, nhờ ơn thầy cấp cho con tiền ăn trong mấy năm

CHÍNH, nói ngắt — Việc ấy là thuộc về quá khứ. Anh hà tất còn phải nhắc đến.

ĐỨC. — Thưa thầy, lúc con vào trường Bưởi và trường Cao-dẳng đều được ăn lương cả, nên mới có ngày nay. Thật là công thầy đối với con . . .

CHÍNH, ngượng vì thấy Đức cứ nhắc hoài. — Anh bao giờ trọng nhậm ở một huyện ?

ĐỨC. — Con muốn ở gần Hà-nội để học thêm ít nữa.

CHÍNH. — Anh thật là hiếu học. Thực là cái gương quý trọng.

Sen IV

Chính, Đức, Tuệ

ĐỨC, chào đứng khép nép, Tuệ không nhìn thấy.

TUỆ. — Chào bác, thế nào ? Vẫn như thường chứ ? Tôi về nhà, thấy bác gái nói bác vẫn còn ở trường, nên tôi phải ra đây tìm bác nói với câu chuyện. (Quay ra bảo người xe ở ngoài). Này đợi tôi, tôi ra ô tô ngay nhé.

CHÍNH. — Bác lại đi ngay à, ở chơi với tôi chứ, nhân tiện tôi có khách.

TUỆ, nhìn thấy Đức cúi đầu chào. Chính giới thiệu. — Ông giáo Tuệ, dạy ở trường tỉnh. Quan huyện Đức. (Hai người bắt tay nhau).

ĐỨC, lại vát. — Bẩm ban nãy con đã chào thầy.

TUỆ, ngơ ngác.

CHÍNH, *mỉm cười*. — Quan huyện trước kia có học chúng ta.

TUỆ. — Thế thì xin lỗi quan lớn. Lâu ngày tôi quên đi mất. Chúng tôi làm nghề này chỉ có các ngài nhớ chúng tôi chứ không mấy khi chúng tôi nhớ các ngài.

CHÍNH. — Quan huyện nhân đi qua tạt vào thăm tôi.

TUỆ. — Bao giờ quan lớn qua trên tỉnh nhớ vào chơi với tôi, nói chuyện lâu nhé. Hôm nay tôi vội tạt qua thăm bác cháu có chút việc riêng xin lỗi quan lớn nhé.

ĐỨC. — Dạ.

TUỆ, *nói với Chính*. — Tôi xin phép được có một hôm về quê, nhân vào thăm bác để nói chuyện ấy.

ĐỨC, *lảng xem các địa đồ*.

CHÍNH. — Chuyện ấy là chuyện gì?

TUỆ, *ghé tai*. — Cái món nợ lão hàn Đoan ấy mà.

CHÍNH, *giật mình*. — Thế nào?

TUỆ. — Lẽ ra tôi viết thư cho bác, nhưng sợ chậm.

CHÍNH. — Vâng.

TUỆ, *trước còn nói nhỏ, sau vì vô tâm lại cứ bô bô*. — Cái món nợ tám trăm ấy, bây giờ hẵn không cho chịu lại nữa đâu. Hẵn bảo cần tiền làm nhà. Hẵn giục tôi phải nói với bác thu xếp để cuối tháng này hẵn lấy. Hẵn đã nể lắm mới cho bác quá hạn 4 tháng.

CHÍNH, *(thất vọng)*. — Cuối tháng, thì bác bảo tôi làm cách gì cho ra tiền. Tôi đã cố xoay trả được một nghìn, còn có tám trăm mà hẵn không cho tôi chịu đến đầu nghỉ hè sang năm, thì tôi đến đành.

TUỆ. — Tôi đã bảo nó, nhưng cái thằng hút máu ấy có thương ai. Nó cố tình tịch ký gia sản của bác.

CHÍNH. — Hết năm nay con cháu Mai nhà tôi thi ra, được bổ giáo học, tôi mới có thể lấy bát họ một nghìn khác để trang trải cả gốc lẫn lãi món nợ lão hàn

TẮM LÒNG VÀNG

Quan huyện trước kia có học chúng ta.

Đoan được, chứ hiện nay lương tôi phải đóng họ trước hai năm nữa mới hết.

TUỆ. — Chết chữa, bác tính vào những việc ấy thì chắc gì. Thế ngộ cháu không đỡ thì bác làm thế nào.

CHÍNH. — Tôi xem sức học của cháu cũng có nhiều hy vọng.

TUỆ. — Giá lúc này tôi có tiền thì tôi cho bác mượn ngay để trả nó cho xong đi. Chớ để lâu nữa, tôi sợ có một ngày kia, hân Đoan nó sẽ kiện, mà tịch ký chỗ gia sản ở nhà quê của bác. Nó vẫn có cái lối ấy với những người nợ tiền nó. Cũng may nó có con học tôi, nên nó nể lắm, chứ không thì bác chậm một tháng nó đưa ra tòa rồi.

CHÍNH. — Thôi chỗ anh em, bác làm ơn giúp tôi, khất hộ lần nữa. Nếu trong tám tháng mà nhà tôi vô phúc, thì tôi đành chịu cho người ta tịch ký gia sản chớ biết làm sao.

TUỆ, (giở đồng hồ túi ra xem). — Thôi để tôi cố bảo nó. May nó nể tôi lần nữa để cho bác chậm lại. Cuối tháng bác có ra tỉnh, thì vào tôi nhé. Có thể nào tôi sẽ trả lời. Tôi phải ra ô tô đây, đến giờ rồi. Thôi chào bác. (Quay về phía Đức, chào). Chào quan huyện. Rồi vội ra.

ĐỨC, (Quay lại, kính cẩn vái). — Lạy thầy ạ.

CHÍNH, (Tiễn đốc Tuệ ra). — Thật là phiền nhiều bác quá. Tôi thật lấy làm ân hận.

TUỆ. — Chỗ anh em bác không phải nói thế làm gì. Thôi chào bác ở lại (Đi ra, thấy Chính tiễn ra ngoài cửa) Đức đứng lại một mình vẻ mặt buồn bã (Tiếng Tuệ ở ngoài cửa): « Chạy ba chân bốn cẳng lên nhé, không thì nhớ ô-tô đấy ! »

*Sen V***Chính, Đức**

CHÍNH, (*một lát trở vào*).— Anh đến chơi với tôi mà lại không may phải nghe những chuyện ban nãy, thực là tôi lấy làm không phải quá.

ĐỨC.— Sao thầy lại dậy thế ạ,... Bầm thầy.

CHÍNH.— Vâng, mời anh về nhà xơi cơm, kéo trưa quá rồi? (*Rồi hai người đứng yên một lúc, mỗi người một tâm sự. Trong gian nhà, một không khí lặng buồn*)

ĐỨC.— Thưa thầy, thầy tiêu gì mà nợ nhiều thế, thầy nợ từ bao giờ.

CHÍNH.— Hơn ba năm nay. Mời anh đi (*nói lảng ra chuyện khác*). Anh làm việc chắc bận lắm.

ĐỨC, (*lại kéo vào chuyện nợ*).— Thưa thầy, con tò mò thế này, xin thầy tha lỗi cho con. Có phải thầy Tuệ đứng bầu chủ cho thầy món nợ ấy không ạ.

CHÍNH.— Không phải ạ.

ĐỨC.— Con từ khi vào trường cao-dẳng, mấy lần con đã dò la xem thầy ở đâu, mà không sao biết được. Con viết thư lên tận Sơn-la, là chỗ thầy phải dời lên đây dậy học mấy năm sau. Rồi con lại viết về Hải-dương, Nam-sách. Mấy người bạn con đều trả lời rằng : Không biết thầy ở đâu. Con đã thất vọng.

CHÍNH.— Tôi đã đi Sơn-la ồm mất ba tháng, về nằm nhà thương Hanoi, rồi nghỉ ba tháng nữa. Từ đây tôi còn dời đi Nam-dịnh rồi mới về đây.

ĐỨC.— Sở dĩ con biết thầy dậy ở đây, là vì một hôm con xem báo, thấy ở mục bá cáo riêng.....Con lấy làm buồn.....

CHÍNH.— À ra thế, vâng, con đại cái mang. Thằng Phú nhà tôi hư đốn, nó đương học trường Cao-dẳng

mỹ-thuật đua anh đua em chơi bời, đến nỗi nợ nần, tôi phải trả đay cho nó. Hơn một năm nay, nó không về đến nhà, tôi sợ nó vay chằng chỗ quen thuộc, nên bắt đắc-dĩ phải có mấy dòng bá cáo cho bà con quen thuộc đừng ai tin nó về tiền tài nữa.

ĐUỐC.— À, thế ra thầy trả cho anh Phú cả. Con nghe thầy vừa nói, thì đầu những nghìn tám. Bẩm hiện anh con ở đâu ạ. Con muốn biết kỹ chuyện nợ nần của anh con.

CHÍNH.— Nào tôi có biết nó ở đâu. Thôi mời anh về nhà, tôi sẽ nói chuyện kỹ.

ĐUỐC.— Bẩm anh Phú con năm nay bao nhiêu tuổi ạ. Ngày con học chắc anh ấy còn bé, nên con không biết mặt.

CHÍNH.— Nó 22 tuổi, trông mặt mũi thế này thì ai tưởng (*Mở ví lấy cái ảnh Phú*).

ĐUỐC.— Trông anh con giống thầy quá. Người đứng cạnh là chị Phú con phải không ạ.

CHÍNH, *cười*.— Là con em nó, con Mai, con bé giống nhà tôi, nên hai anh em ruột mà mỗi đứa một khuôn mặt.

ĐUỐC, (*Ngắm nghía ảnh Mai*) Thầy chờ chị Mai bỏ làm cô giáo sẽ có tiền trả phải không ạ.

CHÍNH.— Vâng, đó là nhờ trời. Nếu cháu nó không đỗ, tôi đành cho họ tịch ký cơ nghiệp. Mời anh về nhà, việc đời gặp đâu hay đó. Tôi chỉ giận thằng Phú.

ĐUỐC.— Thừa thầy, rồi cũng có ngày anh con biết nghĩ. Anh con đã hư về bạn thì cũng có thể biết nghĩ về bạn. Nếu anh con gặp bạn bè tốt, khuyên bảo đến nơi đến chốn, chắc sẽ tu tỉnh ngay.

CHÍNH.— Tôi mong thế lắm. Người bạn nào dắt được thằng Phú về đường ngay thẳng thì thực cứu mạng tôi không bằng.

ĐỨC, *đăm đăm nghĩ ngợi*. — Xin thầy đừng để tâm lo lắng gì đến nợ nần. Lo lắm chỉ hại người. Khi trả được, chả lo cũng trả được, mà khi không trả được, thì lo lắng cũng không trả được.

CHÍNH. — Anh nói rất đúng. Mời anh đi.

Hai người cùng đi.

Thầy Chính mặt bần thần :

— À chốc về nhà, xin anh đừng cho nhà tôi biết việc ông Tuệ vừa nói. Nghề đàn bà hay nghĩ rồi sinh ra ốm người.

ĐỨC, *Thở dài*. — Dạ.

Màn hạ từ lúc hai người bắt đầu đi

HỒI THỨ TƯ

Cảnh nhà Đức. Bày biện xoàng. Bàn gỗ tạp, ghế mây, tủ sách. Trên bàn làm việc báo sách ngồn ngang.

Sen I

Đức

ĐỨC, *Đức mới đi làm về, cởi áo treo khăn lên mắc gọi*. — Anh Phú đâu nhỉ ? Xong không có tiếng đáp. *Đức ngơ ngác*. Anh bếp ới ?

Có tiếng đáp ra : Dạ.

ĐỨC. — Cậu Phú đi đâu rồi.

Tiếng đáp ra : Bẩm cậu, cậu ấy đi ra Hanoi ạ.

ĐỨC, *lo sợ*. — Ra Hanoi à ? Cậu ấy có nói ra làm gì không ? Bao giờ về.

Tiếng đáp ra : Bẩm cậu ấy bảo hể cậu có hỏi thì nói cậu ấy ra Thư-viện mượn ít sách rồi về ngay ạ.

ĐỨC, *nhăn nhó*. — Cậu ấy đi từ lúc nào. Anh ra đây tôi hỏi một tí, phiền quá.

Tiếng đáp ra. — Con đang bận ạ ? Cậu ấy đi lúc cậu đi khỏi ạ.

ĐỨC, *nhăn mặt*. — Mọi bận tôi đi làm, cậu Phú có đi vắng như thế bao giờ không ?

Tiếng đáp ra : Không ạ. Cậu ấy chỉ xem sách thôi ạ. Đức nghĩ ngợi, ra bàn làm việc cầm tập bản thảo đọc.

Sen 11

Phú, Đức

PHÚ, *tay cặp trông sách vui vẻ*. — Anh mới về à ?

ĐỨC, *quay lại*. — Kia anh Phú, anh ra Thư-viện mượn sách đây à.

PHÚ. — Vâng, tôi sợ anh lo lắng cho tôi, nên tôi phải dặn anh bếp cẩn thận và phải về đúng giờ kéo anh mong.

ĐỨC, *cười gật*. — Xin nói thực rằng : tôi có lo anh gặp những bè bạn trước của anh họ rủ rê.

PHÚ. — Anh tốt với tôi quá. Anh không quen tôi và cũng không biết gia đình tôi mà buổi đầu anh gặp tôi ở sông bạc, anh đã xử thân mật ngay, cho nên tôi đã cảm tấm lòng anh mà hứa là chưa chơi bời, thì sao tôi lại phụ bụng anh được. Nếu tôi còn ham mê tôi đã chẳng chịu ở đây hơn tháng nay. À, mà bây giờ tôi muốn hiểu vì sao anh dám tìm tôi.

ĐỨC. — Anh không cần hiểu. Anh chỉ nên biết rằng nếu anh không cùng ở chung với tôi thì buồn cho tôi quá. Có lẽ tôi cũng sinh ra chơi bời không biết chừng. Chúng ta thân yêu nhau như ruột thịt. Anh hứa làm nội trợ cho tôi. Hai chúng ta cùng khuyến khích nhau làm việc. Anh đang khảo cứu về văn học nước ta để giảng dần dần cho tôi nghe. Anh nên luôn luôn nhớ rằng : anh có từng ấy công việc và bổn phận.

PHÚ. — Mỗi bận anh nhắc nhở đến công việc và bổn phận, lại làm cho tôi chán ghét cái thời kỳ ngu dại

cũ của tôi. Chán ghét tôi, tôi lại nhớ thương thầy me tôi, vì tôi mà phải lo lắng đau khổ.

ĐỨC, *gật*. — Phải, cứ như câu chuyện của anh cho tôi nghe hôm nọ, thì tôi tưởng làm cha, tốt như ông nhà, tôi chắc thế gian có một. Vì ngài đã trả nợ cho anh và hẳn vì xem ra anh không biết hối, nên bắt đắc dĩ ngài mới phải đăng báo cho bà con quen thuộc đừng ai nề ngài mà cho anh vay mượn nữa chứ gì.

PHÚ. — Tôi đã thú thực với anh là tôi quá nhẹ dạ, nghe chúng bạn hư đồn. Giá ở đời, tôi chỉ gặp những anh em tốt bụng như anh, thì thầy me tôi sung-sướng biết là ngần nào.

ĐỨC. — Nhưng sao mấy lần tôi hỏi anh nợ nần những đâu, anh không nói rõ.

PHÚ, *cười*. — Nói rõ làm quái gì. Vả anh cũng không nói rõ cho tôi biết vì sao anh sẵn có cảm tình đằm thắm với tôi, anh còn trách gì tôi ?

ĐỨC. — Thế anh không coi tôi là thân à, mà còn giấu tôi ?

PHÚ. — Không phải thế, nhưng tôi ngượng lắm.

ĐỨC. — Ngượng quái gì ! Mình không có tiền tiêu thì nợ. Nợ rồi trả. Chứ mình có lừa lật của ai mà sợ.

PHÚ. — Tôi nợ tất cả nghìn tám, chỗ ấy anh đã biết rồi.

ĐỨC. — Phải, chỉ vì thua bạc.

PHÚ. — Và tôi cũng đã nói chuyện rằng thầy tôi đã lấy họ của lão Hàn-Đoan trả cho tôi một nghìn vào đầu tháng sáu trước, còn chịu lại tám trăm nữa, hẹn đến đầu tháng sáu sang năm trả nốt.

ĐỨC. — Lãi bao nhiêu, tôi quên mất rồi.

PHÚ. — Lãi 2 phân.

ĐỨC, *lầm nhăm tính*. — Vội chi là kém vài đồng thành một nghìn cả gốc lẫn lãi.

PHÚ.— Phải.

ĐỨC.— Chỉ có nguyên món ấy thôi à?

PHÚ.— Còn, nhưng tôi giấu thầy tôi. Tôi còn nợ món nữa 2 trăm rưỡi, lãi 3 phân.

ĐỨC.— Bao giờ anh trả.

PHÚ.— Tôi cũng cứ viết liều là đầu tháng sáu sang năm.

ĐỨC.— Chết thật, anh chắc vào món nào.

PHÚ.— Tôi chắc vào cái nhà của thầy tôi ở nhà quê. Dinh cơ ấy đẹp lắm, ý lão Hàn-Đoan muốn lấy, nên nó vui lòng cho thầy tôi chịu lại tiền, chắc thầy tôi không xoay trả được, thì nó cầm nhà cầm đất.

ĐỨC.— Ghê chưa ! Thế mà nợ chưa trả được, mấy lần anh cứ đòi về với ông bà. Anh biết hối hận, chưa là đủ, anh còn phải chuộc tội nữa. Tôi muốn anh ở đây với tôi, bao giờ tôi bảo nên về, anh hãy về. Anh đừng nóng ruột. Tôi chắc rằng, đến ngày ấy ông bà sẽ được vui vẻ vì thấy anh đã đứng đắn lại biết làm việc ích cho đời nữa.

PHÚ.— Phải, khảo Văn-học Việt-nam mà tôi đương làm dở, thật là một công cuộc có ích. Anh khuyến-khích, giúp đỡ và chỉ dẫn tôi. Tôi muốn chép tất cả những điều tôi tìm tòi ra, cho khỏi phí công.

ĐỨC.— Và để giảng lại cho tôi nghe được kỹ càng hơn.

PHÚ.— À, từ nãy, vui chuyện, tôi quên đi mất, tôi phải đến nhà ông giáo Tảo mượn tập Đăng Cổ Tùng-Báo và Đại-Việt Tạp-Chí mới được (Ra).

Sen III

Đức, Hàn-Đoan

Đức mở những sách Phú mới mượn. Nói vào phía trong.— Anh bếp ơi, chiều nay cậu Phú với tôi không ăn cơm ở nhà đâu. Chín cơm, anh cứ ăn đi nhé.

HÀN-ĐOAN, chấp tay vái.— Lạy quan lớn.

ĐỨC, đứng dậy cúi chào. — Không giám, ngài hỏi gì?

HÀN-ĐOAN. Thưa chúng tôi là Hàn-Đoan ở Hà-nội.

ĐỨC. — Hôm qua tôi ra Hanoi, có lại chơi ông, ông đi vắng, nên để lại tấm danh thiếp.

HÀN ĐOAN. — Dạ, chúng tôi được quan lớn hạ cố, mà lại đi vắng, nên ân hận quá. Hôm nay chúng tôi phải đến đây hầu quan lớn, xem quan lớn dậy việc gì.

ĐỨC. — Vâng, thực là phiền ông.

HÀN-ĐOAN. — Không ạ, xưa nay chúng tôi vẫn được các quan sai bảo, xin quan lớn cứ dậy việc.

ĐỨC. — Tôi thấy ông Tham Lục-lộ giới thiệu là ngoài ấy ông có dựng những bát họ to, đóng dài hạn, nên tôi muốn chơi một bát để dành tiền.

Thầy Chính đang chấm bài.

HÀN-ĐOAN.— Vâng, xưa nay chúng tôi vẫn được tin dùng. Nhà chúng tôi dựng nhiều họ, một nghìn, hai nghìn, năm trăm, ba trăm đều có cả.

ĐỨC.— Tôi muốn ngồi bát nào độ một nghìn.

HÀN-ĐOAN.— Vâng. Một nghìn thì mỗi tháng đóng bốn chục. Quan lớn muốn đóng bắt đầu từ tháng nào cũng được.

ĐỨC.— Nhưng tháng tôi muốn mua thì ông trông giúp tôi nhé.

HÀN-ĐOAN.— Dạ, xin quan lớn cứ bảo trước.

ĐỨC.— Hay lắm!

HÀN-ĐOAN.— Quan lớn mới bỏ ra chưa có bà lớn, mà không chơi bởi gì, thật là quý hóa. Bẩm....

ĐỨC.— Gì thế, ông hàn?

HÀN-ĐOAN.— Bẩm rồi chúng tôi năng đi lại, quan lớn mới biết chúng tôi là thực thà.

ĐỨC, *cười*.— Cảm ơn ông hàn, tôi chưa nghĩ đến việc lập gia đình. À, tôi nghe nói cụ giáo Chính còn thiếu lại ông tám trăm nhỉ.

HÀN ĐOAN.— Vâng, cũng dám viết giấy hẹn đến đầu tháng sáu sang năm đấy! Nhưng quan lớn tính lão ấy thì làm gì có tiền mà trả, nhất là làm giáo học, lại sinh ra ông con giai phá gia.

ĐỨC *ngghiêm nghị*.— Xin ông chớ gọi cụ giáo là lão ấy. Cụ giáo là thầy học tôi. Cụ có một tâm địa rất đáng kính phục.

HÀN ĐOAN *ngượng*.— Dạ. Cụ giáo nợ chúng tôi nghìn tám, đã trả được một nghìn.

ĐỨC. — Tôi muốn ông đừng thúc bách gì cụ giáo. Rồi tự khắc đến hẹn, cụ sẽ có đề trả ông. Cụ giáo tôi không sai hẹn ai bao giờ.

HÀN ĐOAN. — Tôi nể cụ giáo quá, vì cụ giáo với tôi là người làng.

ĐỨC. — Vả ông lại có con học cụ giáo Tuệ ở Vĩnh yên, cụ Tuệ với cụ Chính là chỗ bạn thân.

HÀN ĐOAN. — Vâng, tôi cũng lại nể cụ Tuệ nữa, nên hôm hai cụ đến đưa một nghìn bạc, thì tôi nhận ngay. Nhưng nay quả tình tôi cần làm nhà, nên có nhờ cụ Tuệ hỏi cụ Chính hộ.

ĐỨC. — Sao tôi nghe nói ông muốn lấy cái dinh cơ của cụ Chính tôi ở nhà quê kia mà.

HÀN ĐOAN. — Quan lớn tính, ba bốn đời nay chúng tôi chỉ sinh nhai bằng nghề cho vay lãi. Do nghề ấy, bây giờ tôi mới có vài trăm mẫu và mấy chục vạn. Nếu chúng tôi không nể cả hai cụ giáo thì tôi đã xử như xử với người ta, nghĩa là tôi đã tịch ký nhà cụ Chính mấy tháng trước. Xưa nay tôi chỉ cho vay ngắn hạn, mà lãi mười phân, mười lăm phân. Cụ giáo đã vay dài hạn, lại chịu lãi có hai phân, thiệt hại cho tôi quá lắm rồi. Nếu tôi chỉ cho vay những đám như cụ giáo Chính, thì tự tử quách đi cho rồi. Hết hạn này mà cụ giáo không xếp được trả tôi, tất tôi cứ thẳng tay tôi làm.

ĐỨC. — Đành vậy, nhưng ở đời nên ăn ở giữ đức về sau cho con cái, ông ạ. Ông đã nhiều nhà, nhiều ruộng, lấy làm gì nhà của cụ giáo tôi nữa.

HÀN ĐOAN. — Quan lớn dậy thế thì chúng tôi biết thế, nhưng trong nghề chúng tôi nếu phải dùng đến chữ nhân thì chúng tôi còn dám cho ai vay mượn nữa.

ĐỨC.— Không, tôi không khuyên ông nhân đức với cả mọi người, nhưng đối với các ông giáo, ông không bao giờ nên xử quá. Các ông giáo, là những người đáng kính trọng nhất. O' đời dù ông đổ to đến đâu, dù ông làm nên chức gì, hãy hỏi ngày xưa có phải vì công ông giáo đã rèn luyện cho ông hay không?

HÀN ĐOAN.— Dạ.

ĐỨC.— Vậy mà cái nghề ấy không thấy ai ca ngợi, người ta bạc bẽo đến nỗi quên công các ông giáo, coi thường các ông giáo. Nhưng chỉ có các ông giáo là hạng chỉ làm ích chứ không làm hại xã hội bao giờ. Cho nên hôm qua, tôi đến tìm ông, là cũng có ý khuyên xin ông đừng thẳng tay quá với cụ giáo Chính tôi.

HÀN ĐOAN.— Quan lớn dạy bảo, tôi xin lĩnh ý. Tôi nghe quan lớn chắc không bị thiệt. Còn việc quan lớn định đóng họ xin cứ như quan lớn vừa dạy ban nãy.

ĐỨC.— Vâng.

(Hàn Doan đứng dậy. Đức tiến ra cửa bắt tay)

Sen IV

Đức rồi Phú

ĐỨC.— Thế nào? anh mượn đủ sách rồi chứ?

PHÚ.— Gần đủ. Tôi đã qua được bước khó khăn, là việc khảo cứu các nhà văn xưa, còn các nhà văn hiện đại thì đã sẵn tài liệu trong các sách, các báo. Tôi nghĩ ra, công việc anh giao cho tôi làm là công việc của người viết Việt-nam văn học sử, anh ạ.

ĐỨC *cười*. — Anh cứ chịu khó khảo cho kỹ và viết cho kỹ, tôi quen một nhà xuất bản rồi tôi sẽ điều đình với họ in sách cho anh. Tôi gì viết cho một mình xem để mang tiếng ích kỷ?

PHÚ. — Thế thì hay lắm, anh dắt tôi vào công việc có ích mà bây giờ tôi mới biết. Ngày tôi còn bé bằng ngần này, tôi tưởng quốc văn không cần cho sự sống, tôi lại có ý khinh, mới điên đồ chứ?

ĐỨC. — Thế thì không được. Khinh quốc văn cũng như khinh cái thứ của cha mẹ tổ tiên để lại cho mình, cũng như có nhà có đất mà không chịu sửa sang cho đẹp mắt để ở, cũng như thấy người khác có sẵn nhà cửa đẹp, thì mình cứ đến ở nhờ. Như vậy, nhà mình sẽ bị tiêu tụy đồ nát.

PHÚ. — Tôi thấy độ này ham mê công việc lắm, anh ạ. Từ nay, anh cho tôi tự do viết đến khuya, đừng bắt tôi đi ngủ đúng giờ nữa nhé.

ĐỨC. — Không được, làm việc gì cũng không nên quá sức mình.

PHÚ. — Gớm, anh nghiêm khắc quá.

ĐỨC. — Bởi vì nhà này, có hai anh em ở với nhau, lúc nào cũng làm cho nhau vui vẻ. Ngộ tôi đề anh làm việc nhiều quá, sinh ra ốm yếu, nằm một chỗ, thì tôi lấy ai nói chuyện cho đỡ buồn.

PHÚ. — Tôi không ốm được. Anh không nhớ là hôm tôi mới đến đây ở với anh thì tôi sốt, nhưng anh nâng nhắc, tôi khỏi liền à. Tôi không khỏi vì thuốc đâu, nhưng khỏi vì cảm tấm lòng của anh.

ĐỨC *cười*. — Tại tôi thấy anh tin yêu ngay tôi như tin yêu anh em ruột.

PHÚ.— À anh Đức ạ.

ĐỨC.— Gì ?

PHÚ.— Nhân anh nói đến tiếng anh em ruột, tôi mới đánh bạo ngỏ ý định nói với anh đã lâu mà cứ đắn đo. Nếu anh nghe được thì rất hay, bằng anh không nghe thì quên đi nhé.

ĐỨC.— Cái gì, anh cứ nói.

PHÚ.— Anh đã hỏi vợ chưa.

ĐỨC.— Chưa.

PHÚ *vui vẻ*.— Thế thì hay lắm, chắc anh đã hiểu rõ tôi rồi. Anh ạ, thầy tôi làm giáo học, rất trung hậu, mẹ tôi cũng rất hiền lành.

ĐỨC.— Sao !

PHÚ.— Tôi có một người em gái, hiện nay đang học năm thứ tư trường Nữ sư phạm. Em tôi rất ngoan ngoãn. Nó có nhiều đức tính giống thầy mẹ tôi lắm. Bởi vậy, tôi muốn rằng giá anh chưa hỏi chỗ nào mà em gái tôi kết hôn cùng anh, thì chắc thầy mẹ tôi được vui sướng lắm.

ĐỨC *lắc đầu*.— Cảm ơn anh, nhưng mà...

PHÚ.— Nhưng mà làm sao ? Tôi nói thế nào thầy mẹ tôi cũng bằng lòng, anh ạ.

ĐỨC *cười*.— Tôi định một nơi rồi.

PHÚ *hỏi dồn*.— Nơi nào, thế thì không may quá nhỉ ?

ĐỨC.— Với một người con gái thầy học cũ của tôi.

PHÚ *buồn rầu đi đi lại lại*.

ĐỨC *vỗ vai Phú*.— Thôi anh đừng buồn nữa. Tôi cảm bụng anh yêu tôi. Ta lên hiệu ăn với nhau để mừng công việc anh sắp hoàn thành. Rồi *mỉm cười kéo Phú đi*. Phú *thờ thẫn*.

Màn từ từ hạ

HỒI THỨ NĂM

Cảnh nhà Chính

Sen I. — Chính, Tuệ

Thầy Chính đang chấm bài, chồng vờ cao ở cạnh, Tuệ vào.

CHÍNH *ngắc dậy.* — Kia, bác Tuệ.

TUỆ. — Chào bác. Hôm nay là chủ nhật vả gần nghỉ hè rồi mà bác cũng làm việc à? Chấm quá nhỉ?

Hai người bắt tay. CHÍNH. — Tôi phải chấm ít bài. Vả tôi muốn về công việc ra làm, đề khuây khỏa chốc lát. Cảnh tôi không lấy việc nhà trường làm vui thì còn lấy gì làm vui nữa (*thở dài*).

TUỆ. — Tôi về chơi với hai bác, để hai bác vui vẻ, thế mà thoát đến cổng đã thấy bác gái vừa nói chuyện vừa thút thít khóc, còn bác thì hết thở ngắn lại thở dài! (*chán quá*).

CHÍNH. — Bác tính, ai ở gia đình này mà không buồn nản được. Mời bác ngồi chơi.

TUỆ. — Bác cứ hay lo nghĩ làm gì cho ồm xác, cứ như tôi, mặc cho ông tạo xoay vần ra sao thì ra.

CHÍNH. — Hạn trả nợ là hôm nay, tôi biết lấy gì để trang trải cho người ta, thật là chán ngán. Lại còn thằng Phú nữa, từ ngày nó bỏ nhà đi, tôi hỏi tin, nhưng nào có được tin gì đích xác, có người mách tôi hình như nó phản trí, xin một chân làm bếp phụ ở tàu thủy sang Tây. Người bảo vì nó nghèo đói, phải ứng mộ làm phu đi Tân-thế-giới. Lại có người bảo nó vẫn chơi bời cò bạc, rồi đâm ra trộm cắp có lẽ đã bị ở tù.

TUỆ. — Sao bác cứ hay lẫn lộn thần thế?

CHÍNH. — Tuy đó là những tin đến hão, nhưng bác tính, con đẻ đứt ruột ra, ai không áy náy, mà sao ngày

Thầy Chính và Đức cùng đi về nhà.

chóng hết thể. Hễ cứ chiều đến là tôi thấy bản thân cả người. Nhà tôi tính đi khắp nơi tìm nó nhưng chỉ vì không có tiền.

TUÊ.— Phải, lương của bác đã phải đóng dần để trả nợ cho cháu Phú, còn đâu để cho mẹ đi tìm con nữa.

CHÍNH.— Hẳn mấy hôm nay bác bị họ thúc tợn, nên trốn về đây, tôi làm phiền bác quá.

TUÊ.— Có gì là phiền, chỗ anh em thân, ta giúp nhau là thường. Vả có phải tôi chốn đâu, nhưng vì chắc

bác lo nghĩ quá, nên tôi về với bác cho vui. Hôm nọ, tôi có tiếp thư Hàn Đoan, nhờ nhắc bác món nợ, và hẹn rằng nếu không trả được hẳn sẽ kiện, nhưng tôi không muốn bảo bác biết, vì tôi lại làm bác lo thêm chẳng ích gì.

CHÍNH. — Tôi nhớ hẹn lắm, đã nhiều lần tôi cho nhà tôi đi hỏi các nơi để vay nhưng không có.

TUỆ. — Vay chỗ nào cũng phải chịu lãi, bác ạ. Mà cái tiền lãi lại đập lên với vốn để làm gốc món nợ sau, thì nguy hiểm hơn vì trùng các bệnh. Nghĩa là nó cũng đẻ rất mau, mà không bao giờ nó chết. Rồi chẳng mấy chốc nó sẽ gặm, nó sẽ đục hết cả đến xương đến tủy người có nó.

CHÍNH. — Nhưng nếu không trả được, tôi sẽ bị họ kiện, phải tù phải tội không biết chừng.

TUỆ. — Xin hai bác cứ thản nhiên, không việc gì phải thất vọng quá.

CHÍNH *thở dài*. — Chẳng qua chỉ tại thằng Phú, nên vợ chồng tôi mới khổ. Nếu lão hàn Đoan nó lập tâm lấy nhà tôi, thì bác tính có nên gán rẻ cho nó hay không (*lại thở dài*). Khốn nạn, nhà của ông cha để lại thật là một vật đáng quý, ông cha, mồ hôi nước mắt mới mua được từng ấy đất, dựng được mấy nóc nhà, rộng rãi, đẹp đẽ, thế mà đến nay mình không những không thể làm cho nó rộng rãi đẹp đẽ hơn lại để cho người ta chiếm đoạt mất. Xấu hổ quá, nhục nhã quá.

TUỆ. — Mất nhà này ta tậu nhà khác, cần gì.

*
*
*

Nhỏ mang nhật trình vào. Chính giở ra xem, bỗng mừng rú lên. — Bác lại đây mà xem tin thằng Phú nhà tôi này.

TUỆ (*chạy cuống lại*). — Thế nào, nó đâu?

CHÍNH.— Nó làm một quyển sách tên là Việt Nam Văn Học Sử, được hội Hàn Lâm tặng thưởng. Quyển sách ấy hay lắm, trong tờ báo này, người ta viết một bài rất dài để khen (*sung sướng*). Thế là tôi được yên tâm nó hãy còn sống.

TUỆ.— Và cháu đã biết hối, biết tìm những việc đúng đắn mà làm. Vậy hay bác có giận cháu trăm phần cũng phải nguôi, mà sẵn lòng tha thứ cho cháu.

CHÍNH.— Thành ra bây giờ tôi thương thằng Phú bội phần, chắc nó đã hối, mà lập công chuộc tội với lương tâm. Nó làm sách được người ta hoan nghênh thế này, giá nó lại ở nhà, có phải mình được sung sướng biết bao nhiêu không ?

TUỆ (*cảm động*). Phải, và cháu Mai nó đang thi ra, để có bằng kết quả sáng hôm nay rồi, may nhờ trời đỗ được, thì gia đình bác còn gì sung sướng cho bằng nữa. Ta nên đem tin cháu Phú an ủi bác gái chứ ?

CHÍNH.— Nhà tôi đi chợ.

TUỆ.— Thì ta ra chợ tìm. Để làm yên tấm lòng người mẹ.

CHÍNH.— Vâng. (*gọi*) Nhỏ ! (*nhỏ ra*). Mày thu dọn cho gọn mắt nhé, tao ra chợ tìm bà, báo một tin mừng. (*Hai người ra*).

Sen II

Nhỏ rồi Phú

Nhỏ xếp ấm chén, dọn sách vở. Phú vào. Nhỏ mừng ôm lấy. — Kia cậu, cậu mới về. Cậu đây và trắng ra. Ông bà mong cậu quá.

PHÚ vui vẻ, — Ông bà đâu ?

NHỎ.— Bà ra chợ. Ông cũng vừa đi với ông Tuệ, nói rằng tìm bà báo một tin mừng.

PHÚ.— Tin mừng gì mà có biết không ?

NHỎ.— Không, con có biết gì đâu. Con thấy nói

ông có tin mừng, con cũng rất vui vẻ, vì mấy hôm nay, con thương ông bà quá.

PHÚ.— Ông bà buồn lắm à ?

NHỎ.— Vâng, ông thì ngồi thầu ra cả ngày, bà thì chỉ khóc, nhất là về buổi chiều, bà khóc nhiều quá thành sưng húp cả hai mắt.

PHÚ.— Tại tao bất hiếu. Tao lấy làm khổ tâm lắm, chẳng biết ông bà có tha tội cho tao không.

NHỎ.— Cậu đi vắng từng ấy năm trời, chắc về thì ông bà mừng chứ lì.

PHÚ.— Nhưng vì tao mà ông bà buồn khổ.

NHỎ.— Con cứ thấy thỉnh thoảng ông thì thảo với bà, hình như dặn dò bà đừng hễ chủ nợ kiện bỏ tù thì ông đi đâu không về nữa ấy. Những lời ông dặn như những lời dối dăng.

PHÚ.— Thế à. Nhưng bây giờ chắc ông thấy tao về, thì ông không nghĩ vãn vợ nữa. Tao bây giờ tu tỉnh hẳn rồi, không như trước nữa.

NHỎ.— Thế mấy năm ấy cậu đi những đâu.

PHÚ.— Trước kia tao ở với các bạn hư đốn, tao không muốn nhắc lại, vì tao xấu hổ quá, nhưng từ khi tao gặp người bạn sau cùng, thì tao ở với người ấy. Nếu tao không gặp người ấy, có lẽ tao đã liền ứng mộ làm phu đi Tân-thế-giới rồi. Người ấy khuyên tao đừng chơi bời, làm cho tao thấy sự vui thú của công việc, thành ra tao cảm tấm lòng người ấy, mới học thêm và viết được quyển sách,

NHỎ.— Thế à. Sách dạy a b c à ?

PHÚ *cười gật*.— Phải sách dạy a b c, nhưng mà, nhỏ, ông đi chợ thật à.

NHỎ.— Vâng.

PHÚ.— Nếu vậy tao phải đi tìm ông bà mới được.

NHỎ.— Con đưa cậu đi (*hai người ra*).

*Sen III***Chính, Tuệ**

Sân khấu lặng một lát, Chính và Tuệ vào. Chính lo sợ gọi: Nhỏ ơi! Ừ mà nó không có nhà thực. Quái, bác phó may bên cạnh mách rằng thằng nhỏ đi với một người lạ mặt ra chợ tìm tôi. Vậy bác đoán xem người ấy là ai?

TUỆ.— Là ai thì là, cần gì.

CHÍNH.— Tôi chắc là mỗ tòa mà lão hàn Đoàn thuê về việc nợ của tôi.

TUỆ.— Thôi ta nói chuyện khác; tôi đã bảo ai thì ai kia mà! Cần gì phải lo lắng lôi thôi. À, bác ạ, anh học trò mấy tháng trước đến đây chào bác tên là gì ấy nhỉ.

CHÍNH.— Tên là Đức.

TUỆ.— Anh ta cũng có đến thăm tôi, anh nói chuyện bác mãi. Anh ta cảm ơn bác lắm đấy.

CHÍNH cười.— Ơn với huê gì cái vật.

TUỆ.— Kể ra anh ta là một người khá, khi làm nên, biết tìm đến chơi các thầy cũ. Như bác đã đành, song, tôi đối với anh ta, chẳng qua như đối với học trò khác.

CHÍNH.— Ồ, học trò đối với mình thế nào, mình cũng không nên nghĩ tới. Học trò chữ nho ngày xưa, họ tìm thầy mà học, chứ học trò bây giờ, như hành khách đáp xe ô-tô hàng, họ ra bến xe, đến giờ ấy, gặp xe ấy sắp chạy, thì tất phải lên mà đi, cũng như người học trò ở lớp này lên lớp nọ, tất phải học ông giáo ấy; vả mình dạy dỗ họ trong có một năm, là do công việc bốn phận.

TUỆ.— Tiếng rằng một năm, nhưng ảnh hưởng có khi suốt đời. Như anh Đức này chẳng hạn, anh ta chỉ

mong có những đức tính như bác. Trước kia, tôi coi anh ta thường, nhưng bữa gặp ngày nọ, nói chuyện một lát, tôi yêu anh ta lắm. Giá cháu Mai nhà bác...

CHÍNH.— Ấy nhà tôi cũng cứ nghĩ như bác đấy, nhà tôi bảo giá anh ta năng đi lại, và có xin cháu Mai, thì nhà tôi bằng lòng ngay. Nhưng bác tính thế là nhà tôi nghĩ quẩn, chứ bây giờ người ta là ông quan, thiếu gì chỗ giàu có sang trọng gọi gả con, ai thêm đề ý đến con nhà mình...

TUÊ.— Tôi mà có con gái lớn, thì tôi gọi gả, chả cần mối lái.

CHÍNH cười.— Bác dễ dãi quá !

Người phu trạm mang thư vào.

PHU TRẠM.— Thưa ông có thư bảo đảm.

CHÍNH (*xám mặt run rẩy cầm phong bì*).— Thôi chết đến nơi rồi, bác ạ, *ký vào sổ rồi bóc phong bì*. Hẳn của lão Hàn Đoan.

TUÊ.— Những hai thư bảo đảm kia à.

CHÍNH (*đeo kính, đọc, bỗng rú lên*): Ô lạ quá, bác ơi.

TUÊ.— Gì thế.

CHÍNH.— Nó trả hết hai trăm rưỡi của nó rồi. Thằng cháu Phú trả hết hai trăm rưỡi nợ của nó rồi, lạ quá. Đây là tám cái biên lai người ta gửi lại nó.

TUÊ.— Thế à, xem nào... Ừ nhỉ (*đọc*) nhận một số tiền bốn mươi đồng của ông Nguyễn-văn-Phú, nhận một số tiền bốn mươi đồng của ông Nguyễn-văn-Phú. Ô, tám cái cùng thế cả, thích nhỉ, đi tìm bác gái để báo tin mừng đi ! À thế còn phong bì kia.

CHÍNH (*lại lo*).— Phong bì này mỏng, tất là thư đòi tôi nghìn bạc nợ, cả gốc lẫn lãi (*bóc thư ngạc nhiên*). O, nó lại trả cả món một nghìn của tôi rồi. Đây là bức văn tự của lão Hàn Đoan có chừa chữ « trả cả gốc lẫn

lãi ngày 30 tháng năm ». Bác nhìn hộ tôi xem, hay là tôi mê.

TUÊ.— Ừ nhỉ, thật rồi, sung sướng quá, phải mời bác gái ở chợ về mới được. Thằng nhỏ không có nhà, thì tôi đi vậy.

CHÍNH.— Vâng nhờ bác.

Tuệ ra, Chính xếp sách

Sen IV

Chính, Phú

PHÚ.— Lạy thầy ạ.

CHÍNH *cuống quýt*.— Ơ kìa, Phú con. (*mừng rỡ chảy nước mắt*).

PHÚ.— Con về nhà thì thầy ra chợ, con ra chợ lại thấy nói thầy đã về nhà. Thừa thầy, con về đề tạ tội với thầy mẹ, mấy năm trời, con hư đốn để lo nghĩ buồn khổ cho thầy mẹ, thực là con đại bất hiếu.

CHÍNH *vuốt đầu con*.— Nhưng thầy mẹ tha lỗi cho con. Vì thấy con đã biết hối. Thầy vừa xem báo, thấy con được thưởng của hội Hàn Lâm vì đã xuất bản quyển Việt-nam văn học-sử, thầy rất vui lòng. Thầy vui lòng vì thấy con biết tu tỉnh, làm việc có ích.

Sen V

Thêm Mai

MAI *xách va ly chạy vào*: Lạy thầy ạ. Ồ, kìa anh Phú! (*nói rồi rít*) Con đã rồi. Mẹ con đâu ạ.

CHÍNH và PHÚ *mừng cuống quýt*.— Mẹ ở chợ sắp về. Vui vẻ quá!

MAI.— Con đi ô-tô với bà đốc nên về được sớm.

PHÚ.— Sở dĩ con được như ngày nay! Là do có

một người bạn
tình cờ đến làm
quen con, giữa
lúc con còn
đang mê man
trong vòng trụy
lạc.

CHÍNH. —
Người bạn ấy
hiếm có nhỉ.

PHU. — Giữa
lúc con đang
say mê chơi
bời, thì người
ấy chẳng quản
gì nguy hiểm,
đánh liều vào
sòng bạc, mục
đích không

phải để đánh bạc mà để tìm con. Con không hiểu người
ấy vì sao chưa quen con bao giờ, mà đã xữ thân ngay,
mời con về nhà, rồi giữ gít con ở lại. Người ấy khuyên
can con, dẫn bảo con, và lại làm cho con thích làm việc.
Chính vì người ấy, con mới viết nôi bộ Việt-Nam văn
học sử.

MAI. — Ồ thế có phải anh được bộ Hàn Lâm thưởng
phải không ?

PHU. — Phải, em ạ.

CHÍNH. — Để chốc nữa mẹ ở chợ về, hai con cùng
kể chuyện cho mẹ mừng một thể. Thầy tướng hôm nay
là ngày thầy không trông thấy hai con. Thế mà nó lại là
ngày gia đình được đoàn tụ, với bao nhiêu tin mừng. À
thầy hãy hỏi, Phú con làm cách gì để trả hết nợ ?

Cô Mai

MAI.—Ồ thế thì sướng nào bằng nữa !

PHÚ.—*ngơ ngạc.*—Thưa thầy thế ạ ?

CHÍNH.—Thì các văn tự, biên lai này, thầy vừa tiếp được khi nãy.

PHÚ.—*nhìn và ngẫm nghĩ.* Quái...! À ! Phải rồi ; chính cũng lại là người bạn con trả nợ cho nhà ta, bây giờ con mới sức nhớ ra. Thảo nào, ít lâu nay, anh ta mất cả ăn lẫn ngủ, bảo là vì lo nợ.

CHÍNH.—Người ấy tên là gì ? Thật là ân-nhân của gia đình ta.

PHÚ, *lấy ra cái ảnh.*—Thưa thầy, anh ấy đây.

CHÍNH *giương kính để nhìn.*—Ồ ! anh huyện Đức. Trời đất ơi !

PHÚ.—Vâng, anh huyện Đức, sao thầy ngạc nhiên thế ?

CHÍNH *thở dài.*—Tức là cái anh học trò cũ của thầy, bồ côi nghèo túng, được thầy giúp ngấm mỗi tháng 3 đồng để ăn học, các con ạ.

PHÚ.—Thế ạ ?

MAI *cầm ảnh Đức mỉm cười.*

CHÍNH *ngậm ngùi.*—Thầy có ngờ đâu trước kia thầy làm cái ơn nhỏ mọn, đến nỗi thầy quên ngay, mà người chịu ơn nhớ mãi và đền thầy bằng một cánh trung hậu và kín đáo. Thật là tấm lòng vàng, thầy lấy làm khó nghĩ quá. *Nhìn Mai.*—Mai lại đây thầy nói câu chuyện.

Mai chưa nghe tiếng, vẫn ngẫm ảnh...

CHÍNH.—Mai, lại đây thầy bảo, con, *mỉm cười* :Ồ ! con này nghĩ ngợi cái gì mà có vẻ băng khuâng lắm nhỉ !

Mai quay lại trong khi thẹn thò lại gần cha, thì màn từ từ hạ.

NGUYỄN CÔNG-HOAN

MỘT TƯỚNG GIẶC ANH HÙNG

Hồi bấy giờ, thổ-dân Maories ở Phi-châu nổi loạn. Quân Anh cùng họ giao chiến rất kịch-liệt. Nhưng bên giặc cũng kháng-cự dữ-dội lắm, khiến quân Anh lắm bận bị nguy.

Suốt ngày, đạn súng hai bên cứ qua lại vèo vèo. Bất phân thắng bại! Một hôm, trong khi tiếng súng đang nổ vang, bỗng quân Anh ngừng lại, không bắn nữa. Bên giặc cũng im, song có vẻ ngạc-nhiên lắm.

Viên tù-trưởng Maories bèn sai một tên lính cầm cờ trắng đi sang trăn đạ quân Anh hỏi rằng:

— Sao các ngài đang bắn lại im đi như vậy?

Quân Anh đành phải thú thật rằng bên mình đã hết thuốc đạn nên phải nghỉ. Tên lính giở về đem tin ấy nói cho viên tướng giặc rõ. Quân Anh ai cũng run sợ, chúng bấy giờ biết rồi mà tiến đánh thì nguy.

Nhưng không! Một lát sau tên lính bên giặc lại cầm cờ trắng đi sang, mà nói:

— Bên tôi còn vô-số thuốc đạn. Chủ-tướng tôi truyền rằng: các ngài có muốn mượn nhiều ít, chủ-tướng tôi xin vui lòng cho người đem sang để hai bên có thể kế tiếp đánh nhau nữa cho rõ phân thắng bại!

HỒ-CÔNG

THƠ DÔ

1) Cây xanh lá xanh,
Nấu canh, húp nước.

Đố là cây gì?

2) Mình vàng mặc áo mã-tiên,
Ngày năm bảy vợ, ban đêm
một mình.

Đố là con gì?

3) Một mình mà ở hai nhà,
Cái em không có, ruột già
cũng không,

Đố là cái gì?

(xem trả lời trang 33)

Ô CHỮ

NGANG

x	x	x	1) Đánh vào mả.
x	x	x	2) Có một hay nhiều em
x	x	x	3) Đẻ ở.
x	x	x	4) Một người họ Khúc có
tên trong lịch-sử nước
Nam.

ĐỌC

1) Một viên dũng-tướng của Đức
Gia-Long.

2) Tiếng dề nói với bạn.

3) Một danh-nhân về đời Tam-quốc.

NGUYỄN-NGỌC-QUYỀN

TIN TỨC TRUYỀN BÁ

Bạn Ng. Kim-Trần.— Lòng bạn
không dửng dưng.

Bạn Ng.-t-Quế Nghệ-an.— Đã nhận
được.

Bạn Tuyền.— Chưa mua kính hiển
vi nên những bài của bạn chưa đọc
hết.

Bạn Băng-Hồ.— Nhận được cả và
dăng dần. Xin nhớ.

Bạn Ngô-Hòa.— Phải đọc thư-tự.
Đã được, sẽ có thư riêng. Nhà báo
không có lệ trả bản thảo.

Bạn Đoàn-hữu-Thanh.— Không dửng
được.

Bạn N.T.Kiểm.— Bạn cứ gửi, tôi sẽ
sửa. Thư nhận được nhưng tiếc
không trả lời riêng được. Còn ảnh,
xin lỗi, chỉ có rất to. Không gửi
được. Bạn chờ khi khác. Bấy giờ chỉ
nên biết cân 1.65, nặng 65 cân và có
đủ cả mắt tai và miệng.

NU'Ố'C
GIẾNG
THẦN
TRUYỀN NGÂN
CỦA
VU HỮU - TÀI

Hoàng-hậu Minh-Khương ốm nặng. Các Hoàng-tử và công-chúa đều lo cho số-mệnh Hoàng-hậu, ngày đêm châu chực luôn ở long-sàng.

Ngự-y bốc thuốc, xoay thang luôn mấy ngày mà bệnh ngài vẫn không thuyên giảm.

Buổi chiều kia, một đạo-sĩ già tiến đến gần cổng thành nói với quân canh xin vào chữa bệnh cho Hoàng-hậu. Ngài vội vào, đạo-sĩ lấy ở trong mình ra một viên thuốc và dặn :

— Thuốc này quý lắm, bệnh dù nặng đến đâu uống một viên cũng khỏi, xong cần nhất phải lấy nước ở giếng Thủy-

Ngân để làm thang thì mới công-hiệu. Giếng Thủy-Ngân là một chiếc giếng thần ở trong xứ này.

Công-chúa Thu-Lan đứng bên Hoàng-hậu lo-lắng hỏi :

— Thưa đạo-sĩ, chiếc giếng Thủy-Ngân có gần đây không?

— Cũng không xa lắm, ở phía tây thành này hai mươi dặm, trong một ngôi chùa tên là Vân-tuyền.

Nói xong, đạo-sĩ từ-biệt ra đi.

Hôm sau, hai Hoàng-tử cưỡi ngựa mang theo lương-thực, đi tìm suối Thủy-Ngân. Không bao lâu hai người thấy ngôi chùa trên một ngọn đồi thông.

Đến nơi, hai Hoàng-tử đập cửa tam-quan. Một vị sư-già trong am chạy ra, hai Hoàng-tử trông thấy hết lớn :

— Đây lão già, trong này có chiếc giếng tên gọi Thủy-Ngân không lão?

— Thưa hai công-tử, trong này có chiếc giếng Thủy-Ngân, nhưng đối với những người vô-lễ như hai công-tử thì không đáng vào thưởng-ngọan. Nói xong, vị sư già đóng cửa quay gót trở vào.

Hai Hoàng-tử nghe nói tức-giận thúc ngựa xông vào thì như có một sợi dây vô-bình kéo cả hai người lẫn ngựa ngã xuống chân đời. Lúc dậy, lên được đến nơi thì ngôi chùa đã biến mất không còn dấu vết gì, hai Hoàng-tử đành tức giận trở về.

Công-chúa thấy hai anh trở về tay không thì buồn lắm liền hỏi hai anh đường lối đến chùa.

Sáng hôm sau, nàng đi bộ theo đường lối hai anh đã chỉ. Khi kinh-thành một khắc, nàng đã thấy ngôi chùa hiện ra trên ngọn đồi thông xanh thắm.

Tiến vào tam-quan, công-chúa nhẹ tay giơ gõ cửa. Một vị sư già bước ra. Nàng lễ-phép hỏi :

— Thưa Sư Cụ hình như trong am này có giếng Thủy-ngân. Vị sư-già gật đầu. Công-chúa mừng nói tiếp :

Thưa Sư Cụ, tôi muốn vào thăm giếng.

— Được, mời cô-nương vào, và ông đưa Công-chúa vào sau chùa chỉ vào một cái giếng nhỏ, nước trong xanh.

Công-chúa xem xong, lấy trong mình ra một cái bát ngọc, chạy lại phía vị Sư già ngồi, xin phép múc một bát nước.

Ông ta quắc mắt lên bảo Thu-Lan :

— Lệ trong chùa này không ai được múc nước trong giếng này, nên tôi không dám đề cô-nương lấy.

Công-chúa lo sợ, van nài, thuật lại chuyện Hoàng-hậu mắc bệnh cần phải nhờ đến nước giếng này để chữa.

Ông ta nghe xong liền hạ giọng bảo Công-chúa :

— Nếu Công-chúa có cần lắm thì xin chặt đứt lại một ngón tay thì nước mới công-hiệu khi mức lên khỏi giếng.

Ông ta nói xong đưa cho Công-chúa Thu-Lan một con dao sắc bén. Không ngập-ngừng, Công-chúa giơ thẳng tay chặt, ngón tay rời ra, vọt một dòng máu tươi thắm. Công-chúa lấy vạt áo buộc lại, chào vị Sư già và trở lại kinh-thành.

Bồng ngời chùa biến tan như khói.

Trước mặt Công-chúa, trên một đám mây ngũ sắc, một vị tiên ngồi, chỉ xuống Công-chúa nói :

— Ta là đức Phật đi thử lòng người. Ta đã hiểu rõ lòng nhân-đức, lễ-phép và can-đảm của Công-chúa. Vậy Công-chúa cầm ngay nước giếng thần về chữa cho Mẫu-hậu. Ta cho ngón tay của Công-chúa lại lành như cũ để thưởng lòng hy-sinh của Công-chúa.

Nói xong, vị tiên biến theo gió cuốn ; còn Công-chúa theo đường cũ trở lại kinh-thành mang theo bát nước giếng về dưới mắt ngạc-nhiên của hai anh.

Hoàng-hậu sau khi bình-phục như thường, nhìn Công-chúa Thu-Lan mắt mờ lệ vì cảm-động lòng hy-sinh cao-quí của một người con hiếu.

VŨ HỮU-TÀI

TRẢ LỜI THƠ ĐỐ

1.) Cây chè.

2.) Con gà sống.

3.) Cái máng xối.

NGUYỄN NGỌC-QUYẾN

Muốn giấy cao xu khỏi nứt

Thỉnh-thoảng lấy vài thấm glycerine mà bôi khắp chiếc giấy, không sợ nứt nữa.

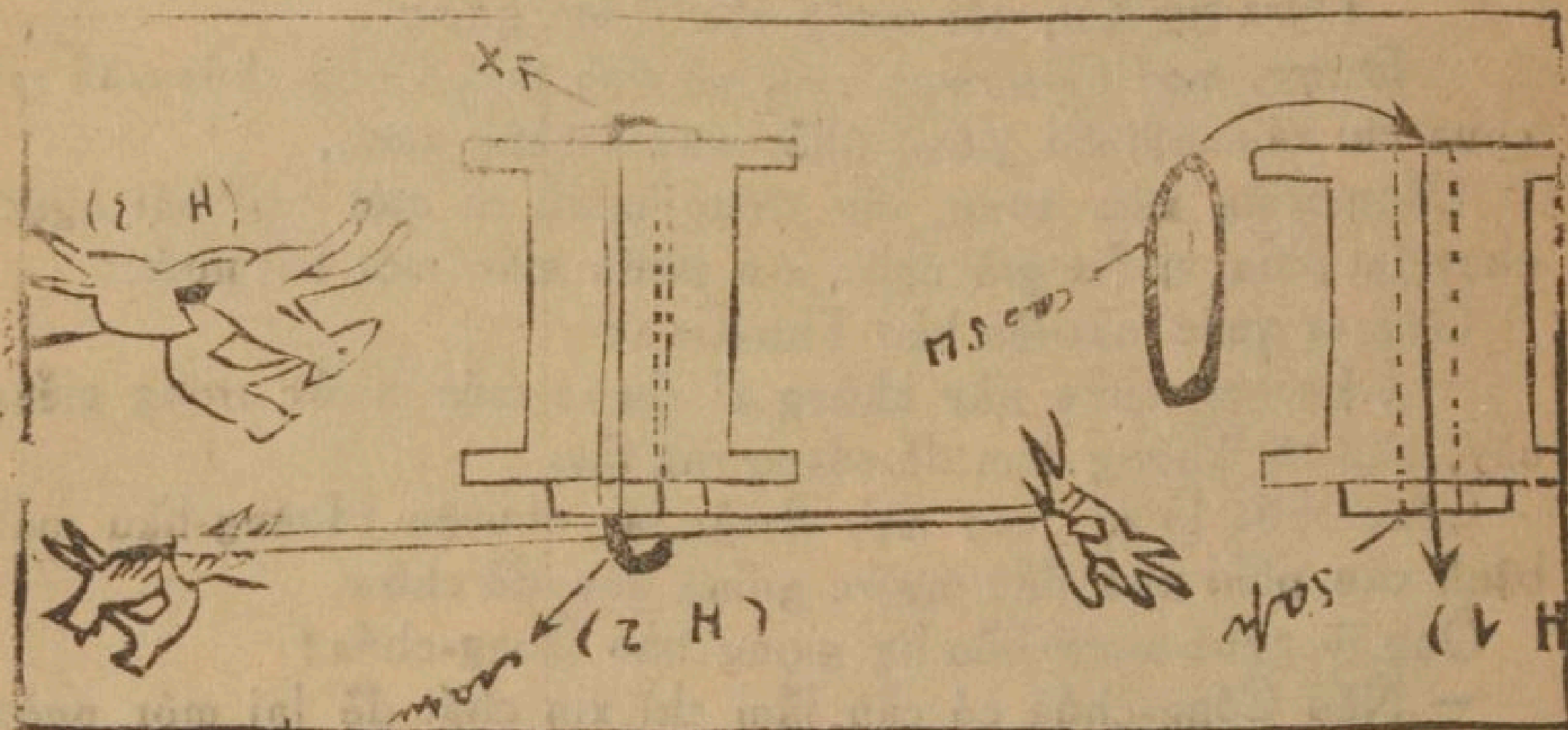

Rửa lọ mực thật sạch

Lấy ít acide oxalique hòa với nước lá mà rửa. Tốt nhất.

ĐĂNG-CHÂU

CUỘC THI THỦ CÔNG ỨA BẢO TRUYỀN BA

ĐUA NGỰA

Các bạn kiểm đủ cả vật-liệu như trên, xong rồi lấy dây cao-su (ruột xe đạp cắt vòng một khoanh mỏng) luồn vào ống chỉ (H. 1), nhờ phía dưới chặn lại (x) rồi cho qua miếng bạch-lạp (H. 1). Đoạn sợi dây ngang qua (H. 2). Hai đầu dây gắn hai nhà đua ngựa » (H. 3). Bây giờ các bạn cứ quay dây ấy nhiều vòng rồi thả ra. Thế là cặp ngựa bắt đầu đua.

MAI-HIỆN

THƠ NGỰ NGỒN

HAI CON CUỐC

Hai con cuốc vốn cùng một tổ,
Ra kiếm ăn ở giữa cánh đồng.
Một con ăn, nuốt thông dong,
Một con từ nãy vẫn không
được gì.
Con thứ hai nhân khi đương
đói,
Lại tranh mồi cả bọn đồng
hành.
Rồi sinh ầu đã cạnh tranh,
Vì miếng mồi nhỏ nhạt sinh
anh em.
Trong khi đang liên liên đánh
« bốc »
Một bà già vác cuốc thăm đồng

Tới nơi, nhìn khắp tây, đông
Thấy hai con cuốc tranh hùng
với nhau.
Bà chạy tới, mau mau bắt lấy,
Mang về nhà, được mấy bữa
ngon.
Ở tổ mẹ cứ mong con,
Trưa chiều chẳng thấy, kêu
buồn điếc tai.

Luận lý :

Chúng ta muốn giỏi muốn tài,
Gà cùng một mẹ chớ hoài đá
nhau.

TRƯƠNG VĂN-BICH

Ở đâu ? Tại sao ? Ai ? Thế nào ?

Ai đã đi du lịch nhiều nơi nhất ?

Wladimir Kitter là người đã đi du lịch khắp cả các nơi trên hoàn cầu. Nhà du-lịch này đã đi đến 20 vạn cây số và qua Đại-tây-dương 24 lần trong 18 tháng. Những giấy thông-hành của Wladimir Kitter chồng lên nhau cao đến 45 phân tây ! Thật là một sự lạ !

Tại sao lại sinh ra ngân-phiếu ?

Trước kia, ở bên Luân-đôn thường hay có sương mù luôn luôn ; vì thế nên quân gian lợi dụng cơ hội mà đi cướp bóc. Nhất là ở ngoài cửa nhà băng, người ta thấy chúng đứng chờ những người lĩnh tiền ra mà bóc lột rất nhiều.

Vì lẽ ấy người ta nghĩ ra cách làm những « ngân phiếu » để khi ở nhà băng ra chỉ cầm một tờ giấy thay cho tiền, như thế quân gian không giở thủ-đoạn ra được.

Ở đâu có cái đàn « piano » kỳ quặc nhất ?

Ở tỉnh Boston bên Mỹ, một người đã làm những nốt bấm ở cái đàn « piano » của y toàn bằng răng sưu tập trong 10 năm giờ, trong số đó có cả răng hàm, răng cửa, răng nanh của hân. Những răng này đều mạ vàng và chấp lại thành những nốt đàn hình chữ nhật.

Tại sao lại có tiếng « allo » ?

Người ta cho rằng tiếng « allo » ở tiếng « allons » bỏ bớt hai chữ cuối cùng mà ra

Nhưng chính thật thì tiếng « allo » là tiếng « hello » nói lơ đi để cho êm tai người nghe máy điện-thoại.

NGỌC UYÊN

Số 53 ra ngày 15-10-42

K A L A N I

CẬU MỌI CON VỚI HAI CON KHỈ

Truyện mạo hiểm của PHẠM BÁ-ĐẠI

Imprimerie Tân Dân — Le Directeur Gérant : Vũ Đình-Long

MỜI XUẤT BẢN

HÂN NGÀY XANH

của HOÀNG-CẨM

NHỮNG TÁC-PHẨM HAY — Giá 0\$95

NHÀ VĂN HIÊN ĐẠI

PHÊ BÌNH VĂN HỌC

Của VŨ NGỌC-PHAN — Tủ sách Tao Đàn

Mỗi quyển : 2\$ — Bản đặc biệt lụa dó : 10\$

SAU PHÚT SINH LY

Tiểu-thuyết của LÊ VĂN-TRƯỜNG

Những Tác - Phẩm Hay. — Giá bán 0\$70

DẦU ĐẠI-QUANG

Trừ phong, giải cảm, phòng ngừa sương hàn, ngăn ngừa mưa nắng, khi đi đường xa, hoặc lúc ở nhà, có sẵn một lọ dầu Đại-Quang trong mình, sẽ tránh khỏi các chứng bệnh vặt xảy đến bất kỳ. Dầu Đại-Quang là một món vật báu để hộ thân, rất có công hiệu.

Xin nhớ nhãn con Bướm

hiệu Đại-Quang mới là Dầu thật chính hiệu.

23, Phố hàng Ngang, Hanoi, giây nói 808